

Σὺν τῷ Θεῷ Γειτοβελπίσω καὶ Γειτομεγίσῃ.

DISCURSUS PHILOSOPHICUS

De

TERMINO VITÆ HUMANÆ,

Qvatenus est à causis secundis;

In Regiâ Academiâ Aboënsi,

Censente & consentiente Amplissimâ Facultate Philosophicâ;

SUB PRÆSIDIO

Præclarissimi VIRI,

Dn. M. PETRI LAURBECCCHII,
Poëtios Professoris ordinarij celeberrimi, Pro-
motoris & Fautoris strenue observandi;

Pro Privilegijs & Laureâ Magisterij Consequendis,
Sobriam & ingenuam Philosophiam sectantium rei serui

S U B M I S S U S

à

JOHANNE ERLANDI COLLIANDRO,
Wexionensi, Alumno Regio.

In Auditorio Superiori & Maximo, ad diem V. Decembrii,
ANNI M. DC. LXXIV.

A B O È,

Excusus à PETRO HANSONIO, Acad. Typogr.

S. R. M. FIDELISSIMO,
Nobilitate & Amplitudine præclaro, Rerumq;
Civilium Consultissimo,

Dn. ANDREÆ Gyllenkrook /
Domino in Kätilansjö / &c. &c. Dicasterij Regij, qvod
Aboæ est, Assessori gravissimo; Ditionis Kymmenes-
gård Territoriali Juridico, nec non in Comitatu
qvoq; Raseburgensi Vice-Juridico Provinciali
æqvissimo; Patrono ac Mecœnati meo devotâ
veneratione suspicioendo:

U T . E T
Præcellentí V I R O ,
Nobilissimo ac Consultissimo

Dn. SAMUELI Gyllenstålpe /
Hæred. in Kerrenheim / &c. in Regiâ Acad. Aboënsi,
Phil. Pract. & Hist. Professori celeberrimo; Pro-
motori benevolentissimo, mente obse-
qviōsa jugiter colendo:

D E N I G
Prudentiâ & Integritate Conspicuo V I R O ,

Dn. JOHANNI Stålbohm /
Reditum in Comitatu Wasaborg Inspectorî spe-
ctatissimo, Evergetæ promptissimo, semi-
per & fideliter observando:

G R A T I A M , F E L I C I T A T E M E T A N N O S

B. M. P.

Jnvisa atq; odiosa habetur Aqvila, qua Eschylum, sacrum istum va-
tem, saxum esse rata, demissā in ejus albicantem calvitiem testudineo
occiderit. Quorsum autem hac? Admonet nos improvisus iste tantū
Viri casus fragilitatis hum. vita, atq; adeò inter tot incerta, morte ipsā
nihil nobis esse certius. Fumus est hac vita nostra, bulla item ac nebu-
la. Recte Calidorus ille Plautinus:

Quasi herba solstitialis paulisper fui:

Repente exortus sum, repentinō occidi.

Punctum est, quod vivimus, & adhuc punc̄to minus. At q̄oī interea
malorum myriades nos inf. stant? Sexcenta morborum sunt genera;
mille casus & ruinæ, cœu naufragia, venena, lapsus, fulmina,
& quid non? Si bene calculos ponis: Mors ubiq; præsto est. Et nos
tamen vivimus, tanguam nungvam morituri, nihil, aut parū certe
de illo solliciti die, qui de nobis dicturus est sententiam. Non succurrit no-
bu nostra fragilitas, nec cogitamus īp̄eq̄ōBia nos esse animalia, qvibus
vita mensura dies datus est, ignari item nullam viꝝ fidem esse, maxi-
mam morti. Sed quid conor nunc hoc tantum aq; vor tranare? Unum
hoc dico; Quāq; novissima non meditatur, quantumcunq; vivit, mi-
serè vivit; cum moritur, opinione fama moritur, nec ullāsui parte vi-
ebat Libitinam. Ecce autem! Habetu heic jam, Viri Genere &
dignitatibus clarissimi, si non omnibus numeris absolutam, qvalem-
cunq; tamen, & ut spero, piam atq; in hoc effero mundi senio jugi me-
ditatione dignissimam, communis nostra mortalitatis imaginem. Erit
hoc, qvicq; id est, etiam Vestrā meditationi sacram. Non utor flexu-
ris verborum, nec, qva seculi nostri subdola fraus est, caudā adulan-
tium ritu canum, inverecundā favorem vestrum ambo blandiloquen-
tia. Dico quod sentio, sine fuso, sine off. etatā eloquentia. Sacerdo-
tes Ægyptiorum numina sua devenerantur qviescente lingue officio:
Mibi verò qvì conveniat tam religiosum silentium? Non amat taceri
prolixus iste vester in literatos omnes favor, quem si vel maximè mea
non deprivaret infantia, loqueretur tamen gratissima illa, de Vobis
badenus sparsa, & porrò posteritati tradenda, fama. Ornabat olim Te-
rentianus ille Parmeno heri sui munus verborum non invenustā

periphrasi; Et ipse pariter, dum hoc sive donarium, sive debitum (ve-
stra hæc erit benignior interpretatio) in suum Vobis inserere stu-
deam, longioris sermonis appararem texturam, nisi humanitatem Ve-
stram viderer habere velle suspectam. Diu est, quod didici, probis &
ingenua simplicitatis amantibus odio esse Gnathonicam illam loqven-
di rationem. Serio igitur credite rogare me Vos, Mecenates, ut quæ
ipse Musis Vos debere fatemini affectum, me quoque vel tantillum expe-
rirei potiamini. Volui heic primâ fronte, simul cum meo, Vesta si-
gnare Nomina, neq; id gratis: ac meum quidem, ut devotissima men-
tis, quam Vobis deboe, si non specimen, at saltem species qualicunque
extaret, & simul quanti Vos faciam, quantumque a Vobis porrò sperem,
cognoscetis ipsi; Vesta vero, ut pares Vobiscum dignitate ac estim-
atione, spectarent liberalissima atq; adeo inexpugnabilis Vesta in literas,
& his addictos, comitatus exemplar. Erit proinde hoc ipsum sanctum &
ipsa inuidia superius, testimonium, & Vos Musis, & has vicissim Vo-
bis esse cordi. Valete Musarum Fautores & deliciae! Spes item
meæ! Vive quam diutissime, Nobiliss. Dn. Assessor! & antiquam
illam congenitæ virtutis indolem seculis depone, consecratam Annalium
perennitati! Vive, inquam, ac non nisiendo fessus aetherias sedes, co-
gnataq; sidera tange! Vive & Tu, Nobiliss. Dn. Professor, in pro-
lixam seculi famam, laudissimaq; Gyllenstolpianæ familia spha-
rum ornamentum! Deniq; & Te, Spectatissime Dn. Inspector,
valentem, & dia terris his superstitem, præstet antiqua illa Tua inte-
gritas! Vivite singuli, non quæ vivere, sed quæ valere est, ve-
ram! Id unicè cupit

Dabam è Museo meo

25 Novembris

Anni 1674.

Vester affectu & officij s Totus,

JOH. COLLIANDER.

ANTE-

ANTEAMBULO.

Mota jam diu est nobilis illa qvæstio: *Fatalisne sit vita nostra terminus?* In qvâ decidenda diversa desudârunt ingenia, sed non x- què feliciter. *Alij enim, qvi plus cœteris sapere volunt, dum ambitionis obscuræ subtilitatis gloriam qværunt, faciunt, ut cum Comico lo- qvar, intelligendo nihil ut intelligent.* *Alij,* dum ex astrorum inter se commercio vitam, affectuum impetus, lata ac tristia, mortis deniq; arbitrium nobis definiunt, admunt nobis, quantum in ipsis est, eximum illud atq; divinum, quo hoc nostrum genus à belluis discrepat, libertatis privilegium. *Alij* verò, dum tempora vitae nostræ absoluta, atq; adeò illimitatâ circumscribunt annorum dierumq; periodo, ut necessariò debeat iste terminus ab homine attingi, excedi verò aut anticipari nullo modo possit; divinam vel prorsus negant, vel saltim audacter impugnant providentiam, virtutum item ac vitiorum nullum hâc in re discrimen faciunt. *Medici* deniq; aliam ingrediuntur viam, & pro cuiusq; sive firmiore sive debiliore temperamento, vitae terminum nunc ulteriorem faciunt, nunc citeriorem. Mihi quidem *Sphingis hoc enigma* videtur, ad quod solvendum *OEdipi* opus est expromtâ solertiâ. Et verò, si in alijs præcipitanda non erunt judicia, utiq; nec de hoc tam subtili argumento temerè judicaveris. Scio, qvò inclinent è vulgo plurimi, qui antecedentium lectantur gregem, & non pergunt qvâ eundum, sed qvâ itur, haud examinantes inculcata, dum magistro creduli, satis habent in ejus verba jurare. Ego verò; qvia jam certum est, qvid super hâc re sentiam, dicere; dicam sine præjudicio, sine affectu. Sed neq; inanes venabor subtilitates; qvia fixum, litare tantum veritati. Et ne bona osor ac hostis habear methodi: Accipe hēic, *Be-ne-vole Lector*, compendiariam, qvam Tibi dabo, totius Thematis ideam, ad 5. Capita contractam. I. *Monstrabitur dari certum vita nostra terminum.* II. *Unde id dependeat?* III. *An idem sit fatalis, Et tamen nibilo secius mobilis?* IV. *An breviari vita nostra posse, Et quot modis?* V. *An item prolongari, Et qvibus mediis?* Qvæ omnia si feliciter, qvemadmodum animus destinaverat, edocuero, tuli votum meum. Esto igitur

CAP. I.

DE TERMINI VITÆ EXISTENTIA.

CAtholica hæc mortalitatis lex est: *Quisquis ad vitam editur, ad mortem destinatur.* Omnes huic rei tollimus: hoc fatum ab utero statim nos prosequitur. Vetus hoc sacramentum est: *Morieris homo.* Stat sua cuiq; dies. *Est hora nascendi, est & hora moriendi.* Videlicet habebit quisq; quantum illi dies primus adscripsit. Non ætati heic parcitur, non sexui, non conditioni: Unus omnes conteget & exæqvabit cinis. Nulla diademati habetur reverentia, nulla Regali solio, nulla midiantibus auro securibus, nulla candidis influis. Ubi jam sunt illi, quos olim orbis adoraverat, Terrarum domini? Reges loqvor, Imperatores & Cæsares. Tulerunt fatum suum, & præter famam posteritati reliquerunt nihil. Dictatoriam Mors in omnes habet potestatem. Non solus terseclisenex moritur Nestor, etiam vagientes incunis infantes mors occupat. Moriuntur Catones, moriuntur moriones; Urna tegit Crasum, urna tegit Irum. Quotidie præter oculos nostros transeunt notorum ignotorumq; funera: nascitur unus, moritur alter. Sic ætas succedit ætati: hæc antiqua mortalitatis scena est. Recte ergò ille eloquio Ro-

Cat. Major. manæ lingvæ Qvirites inter tersissimus Cicero, Mortem, ait, omnis ætati esse communem. Nec ab hoc dissentit ipse, cuius animi habitum, Augustæ historiæ Scriptor, Vir seculorum memoriæ dignus,

Lib. I. Hist. nunquam sine laude loquendus, Tacitus, ingeniosissimè expressit, hæc ajentis: *Mortem omnibus natura fecit æqualem.* An taceam illum Phœbo dignissimum Biantem Priensem? Cui cum, captâ direptâq; patriâ, conjugem quoq; suam hostili mucrone interem-

Vaneck Her. tam fuisse, nunciatum est, graviter respondentem: *Non absq; Deprinc. I. I. co orum id nutu factum esse, qui nascientibus singulis mox metas vita*

^{21.} **Psal. 89. 49.** *definiunt.* Adeò fixus est suus cuiq; terminus: *Quis enim vivit, & non videbit mortem?* Cum primum lucem hanc alpeximus, in hæc verba juravimus: Hæc conditione intravimus, ut exiremus aliquando. Qvò transit orbis, & nos transibimus. Præter Deum, nihil est æterni. Datur ergò certus vitæ humanæ terminus, qvod erat demonstrandum.

CAP.

CAP. II.

DE CAUSIS, A QVIBUS VITÆ HUMANÆ NATURALIS TERMINUS PENDET.

Circa hoc punctum quām varient doctiorum judicia, longum erit edifferere. Apprimè huc quadrat illud veterum : *Quot homines, eot sententiae.* Nimirum sicut habent scientiæ quævis sua sibi ac propria principia ; Sic pariter illæ singulæ, dies vitæ nostræ, decreto-riæ quādam lege, determinantur. Terentius in Phorm. Act. 2, sc. 4.

S. 1. Seqvaces *Aesculapij* omnes, minas ac promissa astrorum unicè ac solitariè respicienda esse uno ore clamitant. Sic enim illi acutè, ut sibi videntur, disputant : *Si ex astrorum inter se nexu universa tellus vires accipit, & ad ubertatem, aut frugum internecionem, adigitur; item si annos, si secula vis illa definit: Quid mirum, singula mortalia corporiscula inde vitam mortemq; trahere?* En consequentiam ! Scilicet ex sideribus expectabo vitæ genus & mortis arbitrium ? *Quid ad hæc causæ universales ac remotæ?*

Conf. Vend.
cont. Phys.
Sect. 3. c. 28.

S. 2. *Aly nè in cortice hærere, sed rem propriùs attingere* videantur, ultrorūquidem confessione asserunt, quod *Sol & homo* generent hominem ; verùm plus justo soli heic attribuunt. Quin nec tantum solem, *Planetarum omnium verè principem*, sed & reliqua omnia sidera ad formationem hominis, tam præclarum tamq; illustrem effectum, concurrere, mutuasq; præstare dicunt operas. Hinc statas vices & distincta officia singulis adscribunt Planetis. Primo mense conceptionis, *ajunt*, primam massam exsiccat *Saturnus*; *Jupiter* pro eâ, quâ est benignitate, eandem secundo mense præparat & adauget; tertio verò *Mars* eam dividit & inurit, & sic consequenter de mense in mensem *Planetarum* reliqui destinatis officiorum defunguntur partibus; quemadmodum idipsum Astrologorum veterum dogmata notanter observantibus patebit ad oculum. Inde est, quod illa sive consociatio, sive disjunctio stellarum, quæ dominatur huic articulo temporis, quo infans in utero concipiatur, futurorum in infante adfectuum, boni ac mali, vitæ & mortis semina producat. Unde nec alias agnoscunt illi *Parcas*, quæ nascientibus fata disponant. His affines sunt *fati Stoici Conditores*

Videbis Joh.
ab Indag Inz.
trod. Apotel.
in Astrol. nat.
& compl. hō.

atq; Patroni, qui omnia, quæ sunt, quæ agimus patimurq; velis nolis, ad dura & plus quam tyrannica astrorum imperia, agi fieriq; docent.

S. 3. Alij verò, quid acturi passurive sumus, ex positu stellarum, qualis ille, non quidem conceptionis, sed nativitatis tempore deprehenditur, censem atq; dijudicant. Sed errant utriq; totâ, quod ajunt, viâ. Dum enim cœli benignitatem & influentiam circa hœ negotium nimis deprædicant, cœlo ipsi vim inferunt atq; injuriam. Quo libertas mortalium, si à siderum præscriptio recedere non possumus? Frustra Deum timemus & ambimus, si non possit aut nolit de nascentibus nobis ex astrorum consortio statuta inflectere. Ergone gratis sim virtutis cultor, vitiorum hostis? Quorsum præcepta & leges, si vim & impressionem stellarum non possum effugere? Quis porrò erit medicina usus, si cœlum determinaverit quādiu vivam, quando sim moriturus? An quia Ruben dives sit, Simeon pauper, hic felix, ille calamitosus, id statim omne cœlestibus debeatur factibus? Et deniq; de æt. Phœvois quid sentiendum, & facinorosis alijs rotâ vel gladio pereuntibus, qvi tamen omnes sponte hoc mortis genus sibi attrahunt; numne cœlestium corporum impetu ad tam indignam & prematuram adiungunt necem? Ego sanè sic mihi persvasi, sic sentio, de his, qvæ à liberè agentibus suscipiuntur, actionibus, nullâ necessariâ ratione posse determinari. Largior ultro, stupendas stellis inesse vires: ex his enim sereni ac nubili dies, vis imbrium, turbines ac venti humano generi dispensantur. Illæ frigoris æstusq; dant nobis vices, tenebrarum lucisq; discrimina. Scio deberi regnum interdiu Soli, noctu verò Lunæ: Scio item hæc duo Luminaria magna posita esse in signa ventorum. Sed agere sidera in voluntatem hominis, eamq; suo indeterminato influxu ad has vel illas actiones, qvæ libere ac contingentes sunt, cogere aut determinare, id verò seriò pernego. Contradictorium quippe est, voluntatem liberam esse, & tamen aliunde cogi: Loquor heic de ætibus voluntatis eliciti. Cogienim dicitur id tantum, qvod à principio externo & non naturali movetur. Velle autem omne est, sponte ad aliquid ex se inclinare, sive ex interno principio ad id ferri; qvæ duo utiq; simul consistere nequeunt. Dist. verò heic inter actiones hominis & humanas. Illæ, quia naturales sunt, & homini sum. beatis

Gen. ii. 14.

Hornei. Phil. mor. lib. 2.

Cap. 4.

stis communes, astrorum imperia cātenus accipiunt: Hę, quoad totalitatem suam, humani sunt solius arbitrij, astricq; corporis dominium prorsus fastidiunt. Nec tamen omnem heic damnavero Astrologiam; cum plurima, non modò in superiori mundo, sed & inferiori, partim necessariō, partim contingenter, pro diversitate causarum, unde hujusmodi effectus enasci produciq; possunt, prædicere licet. *Salem hoc dico*: De eventibus in mundo hoc sublunari contingentibus, quales sunt maximè actiones humanæ, infallibiliter ex astrorum positu non posse præsciri. Qvod dixi de *actionibus ex principio voluntario resultantibus*, id magis multò de *horā mortis*, de *mortis genere*, pronunciare ausim. *Dicam qvod sentio*: *Stulta impietas est, proficeri se ea scire, quæ summa sapientia nos voluit nescire*: *Contrā pia sapientia est, non ultra sapere velle, quām finitæ scientiæ modus admittit*. Nitor in hoc casu autoritate *Wendelinī*, nec fateri pudet. Sic enim ille de hac re; *Quæ Deus, inquit, voluit esse occulta, eorum impia est indagatio*. Atqui vitæ nostræ terminum Deus nobis voluit (addo ego quā mortis horum) *esse occultum*. Ergo. vide eundem cit. loco. Longo seculorum plurimum experimento compertum est, astra inclinare quidem, sed non, ut loquuntur, necessitare. Quid? Non habent Terrestria imperium in quicquam eorum, quæ prorsus dependent à libero arbitrio, quì magis ergo dominabuntur nobis tam superbè supra nos elevata sidera? Interminantur quandoq; nobis malevoli Planetarym adspexit duras & sinistras sortes, quemadmodum & contrā promittunt non rarò benigniores illæ superæ *Qáozis* rerum latores successus; Regula tamen manet immota: *Qui præceptis adhaerent, sunt supra planetas*. Et vice versa: *Representat quandoq; mortalibus justissimum illud Numen ea, quæ sibi non à Deo, sed si- deribus metuerunt, idg, in vindictam impiæ credulitatis*.

S. 4. Aly, Galenum & Avicennam sequuti, censem vitam nostram in 4 qualitatibus, ex 4 Elementis promanantium, harmoniā consistere, & præprimis in calidi & humidi proportione, atq; adeo vitam tamdiu perennare, quamdiu calor naturalis perduret, seu iusta utriusq; pugnantis qualitatis permisio; & quia calor naturalis fugacissimæ simul & edacissimæ sit naturæ, semper eum partem humidi radicalis absumere, donec & hoc exsicetur, & il-

itterus Syn.
Phil. Mor.
1, 2. c. 1.

p. m. 730.

Barcl. Argent.

lib. 2.

Confer. Thō.
Aquinat. de
pecc. Orig. q. 5:

Sénert. Epit. le suffocetur, & simul cum eo vita. Nec verò aliter res se habet.
Nat. scient. Nimirum Temperamenti vis magna est, prout enim illud fuerit
lib. 3. c. 3. sive validius sive debilius, sic inde de cuiusq; vitæ termino erit ju-
vidacij Maj. Scrutin. dicandum. Atque hanc Mortem Naturalem dico, quippe quæ à
ingen. c. 5. principio interno provenit. Scilicet, ut modò dictum, agit cali-
Comen. Syn. dum in humidum, illudq; absumit & exsiccat. Inde, deficiente tan-
Phys. cap. 5. dem humido, calorem quoq; extingui necesse est. Ut enim Oleum,
Instit. Phys. si sit impurum & minus limpido (verba sunt Sperlingy) tandem
l. 7. c. 1. depasto nutrimento & relictâ massa crassiori atq; inutili, ignem reddit
Plato in Tl. extinctum; Ita & hoc nostrum radicale humidum calidum innatum
mzo. p. m. it deperditum. Morte hac κατὰ Φύσιν pereunt senes ac decrepiti, &
732. quidem citra dolorem acutum. adiis Gerard. Joh. Woss. de Orig. &
progr. idol. lib. 3. c. 20. item Avicennam l. 1. Fen. 1. Doct. 3.

S. 5. Sunt & alijs, qui in genere metiuntur hunc vitæ nostræ termi-
num ex genio nativo temporum, eumq; intelligendum volunt juxta
secula, in quibus plures vel pauciores sunt anni. Nec omni hi desti-
tuuntur fundamento. Constat quippe, ætatem vitæ hum. diversis
temporibus fuisse circumscriptam. Circum tenera rerum omnium, quæ
Conf. Laetat. nunc sunt, primordia, ante Catholicum illum Cataclysmum, proten-
2. de divinit. dit se vitæ hum. terminus ad annos etiam ccce. & ultra: fateante id
August. l. 15. quoq; Josephol. l. Antiq. Postea ad inferiores reducta est vita nostra
de Civit. Dei calculos; utpote tempore Noachi ad cxx, ann. numerum. Postremò,
Gen. 6. 3. circa tempora Moysi multò adhuc contractior reddita est vita nostra.
Psal. 90. 10. Sic enim Propheticus exclamat Spiritus: Dies annorum nostrorum
sunt LXX. &c. Nunc si quis à me quereret causas hujus mutationis,
dicerem non heic, ut quidam volunt, ad positionem cœlestem esse
recurrentem; nec ad substantiam vixit tantum (quo de dicendum
inferius) nec deniq; ad vim usumq; Medicinæ solùm, quod pariter
infra exponetur; Sed in supereminentiore quādam dispensatione,
puta divinā, acquiescendum esse.

Hornius Are. Mol. p. m. 82° S. 6. Nec verò ἀρχόζον hoc cuiquam aut fide indignum vide-
bitur, gentes alias alijs ad vitam protollendam aptiores esse. Id e-
nī virturis habent in se climatum differentiæ, ut vitam reddant
magis & minus productam. Hinc Europæi septentrionales, qvia
spiritibus sunt rigidis, longevi: Asiatici verò, qvia molles & de-
generes à viro, vitæ sunt brevioris.

CAP. III.

DE TERMINI VITÆ FIXIONE, SIMULq; DE EJUSDEM MOBILITATE.

Versatum jam diu satis est omnium ore proverbium: *Fato homines oriuntur, fato moriuntur*. Placet igitur ex hac occasione dispeccere, *Num fatalis sit vita nostra terminus?* Qvod sic interpretor: *An terminus ille ita sit fixus & immobilitas, ut (qvæ) qvorundam opinio est, qvod & initio exposui) necessariò debeat ab homine attingi, & excedi aut anticipari nullo modo possit; an vero è contrario sit mobilis?* Difficilis satis & implicatus nodus hic est, qvem, nisi distingui agas, solvere nequis. Sciendum ergo, Terminum vitæ alium esse *naturalem*, alium *præternaturale*. *Ille*, qvia fundatur in causis naturalibus adeoq; necessarijs, necessarius quoq; est & absolute positus. *Ratio*: Consumto enim à calore interno, ob diurnitatem temporis, humido nativo, calor ipse contabescit, ob negationem pabuli, & sic necessitate qvâdam naturali mors inducitur. *Hic*, ob annexam conditionem, nunc prolongari, nunc decurtari potest, atq; sic hypotheticè necessarius est. Distinguunt Metaphysici, inter necessitatem *consequentiis & consequentie*, seu, qvod quibusdā idem est, inter necessitatem *absolutam & conditionatam*. Illā dicunt ens omne absolvī ab internâ variabilitate, & ab hypothesi extrinsecæ alicujus conditionis, qvæ necessitatem conditionatam facit, & ita necessitatem contingentia admiscet. *Hæc* ex certâ qvâdam suppositione assumit qvandam invariabilitatem, atq; sic de se admistam habet contingentiam, i. e. causam quidem necessariam non habet, sed tamen propter conditionem immutabiliter annexam non mutatur. Desumitur autem hæc necessitas, vel ab *actu existendi*, fundaturq; in communissimo isto principio: *Impossibile est idem simul esse & non esse*; vel à *causa*, eaq; geminâ: *Supranaturali, aut præternaturali*, qvæ rursus vel *coactionis* est, vel *violentiae*. Placuit hæc aliunde mutuari, atq; heic intexere, ut qvid datâ de qvæstione censendum sit, explicatiùs cognoscatur. Dico Ergo, terminum vitæ naturalem necessarium esse necessitate, non quidem *absolutâ* illâ, sed *hypotheticâ*. Posito enim hoc antecedente (*hominem peccasse*) non potest non sequi *hoc consequens, mors scilicet, peccati stipendum*. Inde inferitur *necessitas*

Frommius
Syn. Met. I.
2. cap. 9.

Scharfius
Met. part. gē
cap. 9.

necessitas quædam moriendi *Physica*, quæ estimatur ex necessario in-
Conf. Joh. fluxu & cohæsione causarum. Sic, ut repetam, quæ supra dixi, hu-
Magiri Physi modo radicali à calore nativo absumto, certum est terminum heic vi-
peripat. l. 5. tæ necessariò adesse, adeoq; naturaliter esse immutabilem, quia neq;
cap. 7. intrinsecā neq; extrinsecā qvarumcunq; causarum aliarum natura-
lium virtute auferri aut impediri facultas ejus potest, qvò minus e-
rumpat in actum. Loqvor autem de homine, prout nunc est, non
Consolat, ad prout ante fuit, & esse debuit. Præterea, terminus vitæ alias est *Fixus*,
Marciam. quem, ut Seneca verbis utar, neq; diligentia, neq; gratia promo-
Kromayerus vebit; *Altius Figendus*, qui conditionatus. *Absolon* certè vitæ finem
Theol. posit. habere potuisset aliud, si non odio planè Sathanico patrem insecta-
polem. art. tus fuisset. Porrò *Dist.* inter id, qvod fit secundum *legem commu-*
3. de Provid. *nem*, seu *ordinem in naturâ consuetum*, & qvod extraordinariori mo-
do fit, seu singulari qvodam privilegio. Ubi *Fatum Theologicum*
intellectum velim, per cuius dispensatiorem sicut hominum alij fi-
unt sapientes, alij moriones, alij divites, alij pauperes; Ita & alij
citiùs, alij seriùs fati sua peragunt, qvod heic fusiùs exponere emi-
nentioris Facultatis prohibet reverentia. Ex his haecenus dictis col-
ligere est, vitæ humanæ terminum certum esse ac necessarium, atq; a-
deò fatalem (*cave tamen intelligas fatum Stoicum*) Sed nihilo secius
mobilem. Moveri autem potest ob causas intervenientes bene mul-
tas, qvarum catalogus sequenti jam tradetur capite.

CAP. IV. DE TERMINI VITÆ DECUR- TATIONE.

Q Vemadmodum nec uno nec simplici mortis genere defungimur
omnes, ita nec iisdem de causis. Alia mors est *κατὰ Φύσιν*, alia *κατὰ Θεοῦ*
Φύσιν. Illa fitrupto nativi caloris & radicalis humoris vinculo, ut
jam non semel dictum. Hæc pro diversitate causarum varia est.
Causarum autem, aliæ sunt *supranaturales*, qvæ tradunt Theologi;
aliæ *præternaturales*, seu, ut Medicorum termino utar, *non naturales*, de qvibus nunc jam dicendum.

i. Nemini non constare potest *Aërem*, in qvo & per quem spiri-
tum ducimus, ex cœli conditione vel turbatum vel placidum, seipsum
insinuare

*in sinuare in corpora nostra, ex cuius deinde adflatu, sive noxio sive Jonstonus
Salubri, in utramq; partem vehementer afficimur. Et verò mul- lib. 1, cap. 1.
tas ambiens hic aér supernè atq; infernè patitur impressiones: indeq;
est, quòd constitutio ejus sc̄e mutetur; infernè quidem à va- Horstius Mas-
poribus & exhalationibus, è terrā & aquā surgentibus; supernè ve- nud.ad Med-
rò à siderum influentijs. *Purus* itaq;, putredinis & infectionis ex- part. 2, Sect. 1.
pers, *optimus* habetur; *vitiosus* contrà stagnantium aquarum va-
poribus inquinatus, aut alijs venenatis atomis affectus. Præterea,
aér alius est *calidus*, alius *frigidus*, alius *humidus*, alius *siccus*: quam
mutationem locorum parit diversitas. Afficit autem corpora no-
stra aér, non tantum quatenus inspiratione attrahitur, sed quatenus
per cutis quoq; poros irrepit. Ac ab aëre quidem bifariam est cau-
sa mortis; puta quia is, vel *nullus* est, vel *noxius*. Deficit enim a-
poplectis & laqueo strangulatis; quales moriuntur, quia aér, qui
Calorem cordis refrigerare deberet, attrahi nequeat, Spiritus mea-
tibus obstructis. Atqui juge nisi sit refrigerium, geminatur calor
internus, subitoq; humorem omnem devorat. Attrahitur verò in-
conveniens aér, si vel nimis *calidus* sit, vel *corruptus*. Priori mo-
do, moriuntur plurimi in balneis, ubi non omnimoda quidem ab-
sentia aëris est, sed saltē frigidi. Posteriori modo, quām multi per-
eunt, etiam valentes & robusti, dum per aëra meant venenatis hal-
tibus refertum? Imò contingit non rarò, ut hi duo modi circa
mortem unius hominis concurrant. Appianus testis est, *Lutatium* Lib. 1, de bellis
Catulum, accensis prunis in cubili undiquaq; concluso, & tectorio civi-
calcis recentis obducto, sponte sibi ipsi vitam finisse. *Cæsarem*
quoq; *Jovianum* suorum perfidiā simili fatō interemptum esse, nar-
rat Ammianus Marcellinus. Adeò aér quidem, dum est temperatus Lib. 25.
ac clarus, neq; substantia extranea, complexioni Spiritus contraria,
ei admiscetur, est sanitatem efficiens, & ipsam vitam conservans.
Cum verò mutatur, sua operationis contrarium operatur, ut gra- Fen. 2, Deo.
viter dicit *Avicenna*.*

2. Citerioris quoq; mortis periculum metuendum est, vel ex de-
fectu pabuli, vel excessu, vel vicio ejusdem. Ac defectu quidem ante diem obire solent, quibus non sufficit, quo famem propulsent.
Excessu verò, qui nimiā cibi potusq; congestionē strangulantur. Vi-
gio autem alimenti excedunt hydropici, quibus humidum aqueum
est pro lento & oleoso; nec non illi, qui cibos assumunt & potus,

Val. Max. I. quos concoquere non possunt, sive ob naturam eorum, sive ob imbecillitatem caloris nativi; & deniq; quos aconiti, aut alius necat vis veneni. Et certè Luxuriā vix ullum fœdus est virium, neq; damnosius; quippe quā non corporis modò, sed & animi vires expugnantur. Rectè Plutarchus: *Cibi onerosi multarum agitacionum sunt cause, que inde vitam hominis breviorem reddunt.*

Chrysost. in mergitur navis nimium onerata; Sic & homo, nimia Ciborum saturat, contr. burrā onustus, mortem sibi accelerat. Scimus dōlia ipsa musto lux. & crap. rumpi, quantò magis gravabit & adfliget stomachum *Vitelliana* in-gluvies? *Diogenem Cynicum*, cum crudam comedisset sepiam, aut πολύποδα, continuò mors oppressit. Et quid aliud lucrantur sibi

Athenaeus Schonbore proceres gula, quibus omnia indiscriminatim grata sunt, quām sive. Polit. I. ut vites opprimant, & stamina vitaे suæ incident atq; abrumpt? 2. cap. 23. Neq; enim citra noxam varium hujusmodi alimentum à fastidien-Dithmarsus Syst. Eth. I. 3. tibus stomachis expetitur, quia turbulentā & inæquali concoctione part. 3. Exers. inquinat magis quām alit. Eadem fata expectant illos, qui cum cit. 3. Disq. 4. Plautinā verulā, odorem quemvis vini cupidissimè sectantur, ac sub-Plautus in Cursul. Act. inde ingeminant illud: *Davicissim meo gutturi gaudium.* Item, sine 1. Scen. 2. ductim invergere in me liquores. Fatendum equidem est, & cum Pf. 104; 15. Scripturā: *Vinum latificare eorū, &c.* & cum Galeno: *nativum ea-Conf. Concil. locem hoc idem adaugere.* Sed immoderatiū potatum, quām ut Loc. pugn. vinci possit, tantum abest, ut animalum calefaciat, ut etiam frigi-Andr. Alchā. diora vitia gignat. Non igitur præter rem est, quod Salernitanis pag. 202. Anglorum Regi scripserunt:

Si vis incolumem, si vis Te reddere sanum,

*Parce mero, canato parūm, non sit Tibi panum. & post pauca-
cap. 1. Hac bene si serves, Tu longo tempore vives.*

Schol. Saler. **ad his Adam.** Καθόλες μὴ τίπεν, Mortem accelerant alimenta; (α) *Aliena Contzen. lib.* à corporibus nostris, ut venena. (β) *Immoderata*, quippe quæ non reficiunt, sed enervant vires. (γ) *Non suo ordine adsumta*: multum enim refert, nè ea, quæ tardius concoquuntur, priùs comedantur illis, quæ facile putrescent. (δ) *Non tempori etatig, conve-*
Conf. Schar. *nientia*: De ciborum delectu consuluntur Medici. (ϵ) & deniq; *Spec. I. 6. c. 3.* *Phyl. Maria*, de quibus suprà.

3. *Diete* subita pemutatio quid heic præstet, non ignorant cruditi; multi quoq; rudes idipsum suo maximo cum periculo edo-
cti sunt

Eti sunt. Consuetudinis quippe magna vis est, cum naturam ipsa imitetur, & sit altera natura. Hinc est, quod transgressio a consuetudine non fiat, nisi maximo cum periculo: immo subita etiam in melius transmutatio noxia esse solet. *Aelianus*, quid causetur diæta neglectus, *Tachi* cuiusdam *Egyptij* exemplo declarat: hunc enim dicit, donec vernaculo usus est victus, omnium hominum fuisse sanissimum; Sed simplicitatem victus cum delicijs Persicis permutantem, cum non posset insolentiam delicatissimorum ciborum ferre, in dysenteria vitam transegisse, & luxuriam cum morte commutasse. Recte iterum *Salernitana* svadet *Schola*:

Aristoteles I.
I. Rhet. c. II.

lib. 5. de vato
Hist.

cap. 55.

Omnibus adspetam jubeo servare diatam;
Quam si non curas, fatue regis & male curas.

4. Excrementiarum quoq; particularum retentio valde noctiva est. Sunt autem πεπτώματα (ut hoc ex Medicis, pace illorum, mutuari liceat) partim *balituosa*, ut flatus ventris & fuligines; partim *humida*, ut foeces, urina, sudor, mucus; partim *sieca*, ut fordes cutis, foeces aridae; quædam deniq; quantitate maximè molesta, ut sanguis menstruus foeminarum, semen & sanguis item superfluus in viris. Ex ventre suppresso inflammationes, caligines, capitis dolores, aliaq; superioris partis mala increscunt. His deniq; supervenit τεινετός & ἀρρεγέα, Latinis appetentia amissio. Memorat *Wossius*, Senatorij ordinis quandam amplissimum virum, sibi eoxum &, dum viveret, familiarissimum, lotio retento, paucos intradiecessisse.

Unde & Stoicorum erat opinio, flatus ventris non minus liberos, quam ructus, esse oportere. De seminis retentione quid attinet heic loqui? sufficerit saltem unicum illud *Michæli Verini* exemplum designasse, quo de sic canit Poëta:

Ne se pollueret, maluit ille mori.

5. Sunt & aliae accidentiales causa, quæ corripere vitam adsolent, utpote 1. Motus vehementiores, & otij nimia dulcedo. Quadrat hic illud *Catonii*, cuius meminit *Aulus Gellius*: Vita, inquit, humana propè uti ferrum est. Ferrum si exerceas, conteritur; Si non, rubigo tamen interficit. Item, homines videmus exerceendo conteri; si nihil exerceas, inertia atq; torpedo plus detrimenti facit, quam exercitatio. 2. Somnus & vigilia, ubi intemperantiores. Non tru-

Horstius Ma-
nud. ad Med.,
part. 2. Sect. 1.
Celsus lib. 1.,
cap. 3.

Wossius de
Orig. & prog:
Idol. la 3. c.
18.

Cicero lib. I.,
Epist. eâ, quæ
incipit: Amo
verecundiam,
Politianus,

Noct. Att. I.,
ii, cap. 2.

stra somno nos fallere tantum temporis voluit natura. sicut enim
Sperling: Inst. plurima alia destinavit nobis sanitatis ac vitæ conservandæ adju-
Phys. libro 8 menta; ita & somni nobis distribuit tempora. Si verò immoderata-
cap 3: tus hic fuerit, cum Veteribus eundem dixerim *viam esse ad mortem.*
Lib. de Trāq. Consentientem heic habeo Seneam: *Somnus*, inquit ille, *refectione*
Animi datus est; *bunc si per diem noctemque continuaveris, mors erit.* Ac
Conf. Horst. proinde, de tempore ac modo dormiendi, non frustra præcipiunt
& Woss. c. l. Medicam scientiam professi. Vigilia verò, cum totum corporis
Lib. 7. cap. 6. habitum siccent, ut testatur Galenus, Spiritusq; diminuant, sanitati
sunt infestissimæ. Hinc Poëta:

*Quod caret alternâ requie, dumibile non est:
Hec renovat vires, fessag, membra levat.*

3: *Animi nardus*: quæ quia συμπλάκα varia concitant in Corde, Spiritibus atq; humoribus, sit ut opinione citius hominem extingvant. Præ Gaudio Philippides Poëta, cum in certamine Poëtarum præter spem viciisset, repente extinctus est. Præ dolore Ru-
Gellius lib. 5 tilius, auditâ fratri consulatum petentis repulsâ, illico concidit.
cap: 15 Plinius lib. 7 cap: 36: *Ira correptum Grammaticum* confessim in morbum Comitiale in-
Galenus lib. 5: cidisse, testis est Galenus. *Nervam quoq; Imperatorem ita intere-
de loc: aff: Scaliger Ex: scit. mit. Meticulosos vel unica nox canos reddidit mortisq; vicinos.*
erit: 312. Confer. *Valerium Maximum* lib. 9. c. 12. & *Schol. Salern.* Cit. c. 1.

4: *Temperamentum corporis per generationem ex parentibus in-
liberos transfusum*: Etenim juxta Medicorum principem, ex pi-
tuitoso pâtre filius nascitur pituitosus, ex bilioso biliosus.

5: *Pravum vitæ regimen*: Plures quippe enecuit *inepta institu-
tiō*, quam sive pestis, sive gladius. Et tantum de causis, tam natu-
ralibus, quam moralibus, vitæ telam abrumpentibus. Nunc pau-
cis demonstrandum, Vitam nostram prolongari posse, & quibus
medijs.

C A P. V. DE HUMANÆ VITÆ PROLON- GATIONE.

Quemadmodum Sanctissimum illud Numen Justorum dies consummare & perficere soleat, norunt sacra edocti elogia: Mihi
verò constitutum heic est ostendere, numne, adjuvantibus etiam
alijs;

alijs, præter supernaturalem, eausis, vitam hum. produci possibile sit? idq; sic probatum eo.

I. Rejuvenescere cernimus quosdam *probos ac pios*, quorum ultima senectus jam ante defecit invalida. Imo & quosdam ipse novi, quorum maxima, & quæ optima haberis olet, vitæ pars, nil nisi morbus fuit, in ultimos usq; ætatis hum. terminos processisse, & hodiensem expectationem suam vivendo superare. Memini & ipse, me sub magni eiusdem Theologi prælectione publicâ, in Acad. hac nostrâ audivisse: *Pium valeudinarium ad extremam quoq; senectam per venire*; quod & communem loquendi usum redolet. Hæc igitur pietatis ac probitatis prima laus est, quod cultores suos non modò beatos, sed & longævos præstent. Sed dices: Qvorum heic de pietate? Resp. Ethicus Christianus iste pessimus est, & fere non Christianus, qui hanc virtutum omnium Reginam non semper maximi facit, & reliquis omnibus anteponit. Clamat natura Deum esse colendum, esse bonum, esse justum. Ethici ergo erit, de officijs pietatis Deo debitibus præcipere. Quid? Pietas & Probitas duæ sunt illæ faces, quibus aditum nobis paramus, tum ad præsentis viæ tranquillitatem, tum ad futuræ felicitatem. Vis Numen Tibi facile & propitium? pietatem cole. Vis longævitatem? Deum amabis, Deum timebis. Agnoverunt & coluerunt hanc virtutem Ethnici, Aristoteles, Seneca, Cicero & gentilium omnium religiosissimus Epictetus; qui quid de religione sentiat, videri poterit Enchiridio Ethico Cap: 38. Ipse Alstedius distinctè super hæc re mentem suam exponit. Sic enim ille: *Pietas bifariam considerari potest: 1. communiter, & sic est virtus moralis. 2. Quatenus est singulare peculum Christianorum, & sic virtus est Theologica. Tantum dico: Helleboro opus habet, quisquis pietatem moralem negaverit esse virtutem.*

Prov: Cap. 31
vers: 1 & 2
Conf, Andr.
Ofiand. ans
not. adi. Psal.
102 v. 25

Conf. Excell.
Ixti. M. Axel.
Kempes Phil.
Mor. cap: 4

Encycl. cōp:
Eth. p.m. 1226

Vendelinus
Phil: Mor.

l. i. c. 7. q: 1-

Cat. Maj.

Seneca Ep. 51.

Max.

Horatius

Carm: l'2 od.

16

II. Quod jam de virtute Morali in genere dixi, Speciatim etiam de studio Temperantiae dicendum erit. Graviter more suo dicit alicubi Cicero: *Nulla capitalior peccatis homini à naturâ data est, quam voluptas.* In hoc enim homines amplectitur, ut strangulet. Frugalitas verò bonæ valetudinis quasi quædam mater est. Rectè Val. Poëta: *Vivitur parvo bene, cui paternum splendet in mensâ tenui salinum &c.* Luxuriam suprà dixi filum vitæ incidere; Temperantia igitur longævitatem promittit. Contrariorum Consequen-

tia est contraria. Intexam heic b. Meisneri, gravissimi istius Theologo, de longevitate hominum, sententiam. Terminus vitæ humanae, ait, generaliter consideratus, quoad duo præcipua temporis momenta æstimandus erit: cum ante, tum post diluvium. Ibi terminus à Deo longior; heic brevior est constitutus; Ibi homines vixerunt ad aliquot centum annos; heic attinguntur tantum 70 vel ad summum 80 anni. Ibi causæ longevitatis fuerunt, peculiarie

Confer Calii Dei benedictio, euangelio & temperamentorum præstantia originis sua Rhod. Lect adhuc proxima, loci commoditas, aëris salubritas, virtus simplicias, & denig, temperantia: Heic causæ brevioris vitæ sunt, gratia subtractio, euangelio, impuritas aëris, ciborum varietas, & præcipue intemperantia. Depriseorum seculorum frugalitate videatur Val. Joh. Locen. Maximus l. 2. c. 5.

de vita veterum Sveos III. Multum quoq; juvant corporis exercitia liberalia, tempestiæ, Goth; lib. 2. & moderata. Ut enim ventilatio paleas è tritico, & spicas inanes flatu dispellit; Ita exercitatio fugat noxios è corpore humores, torpentin insuper in nobis excitat calorem, eoq; & Spiritus reddit vegetos & alacres. Non igitur frustra est, quod tam serio Veteres commendent luctas, cursus, pugilatus, saleus, jactus dici, saxy & jaculi: Videmus ipsi, desides aquas putrescere & acerare, sed aerioribus ventis motas nativum retinere dulcorem. Idem & nostris contingit corporibus: Agilia sunt & valida, si continuis exerceantur motibus; emollescent & enervantur quiete longiore. Utrumq; ingeniose expressit: Poëta:

Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus!

Ut capiant vitium, ni moveantur, aquæ!

Delectus modò habendus erit exercitiorum. Spectat hue illud;

Plautus in Omnia suo tempore. Item hoc Plautinum: Modus omnibus in rebus optimum est habitu: nimia omnia nimium exhibent hominibus negotium ex se. Ceteroquin immoderata si fuerint, consumunt quicquid in nobis mite placidumq; est.

IV. Medicamentorum deniq; usus non est ignobilis, Neq; enim credibile est, sapientissimum Creatorem frustra, & non in insignes hominis usus tot herbarum produxisse species. Ut omnia, sic & herba homini famulantur, homini prosunt; quædam immediatè, quædam mediatè. Tradunt naturalis scientiæ periti, herbam alias esse

Meisnerus
Dissert. de
Leg. 1. 2. de
Leg. æter. q. 5

Confer Calii
Rhod. Lect
Ant. lib. 21.
& lib. 28

Item

Joh. Locen.
de vita veterum Sveos

Goth; lib. 2.
Antiq; Sveos
Goth, c. 21.

Ovidius

Plautus in
Poenul: AG,
I. sc. 2,
Seneca l. 3.
de Ira c. 9.

esse alimentofas, alias medicamentofas, alias mixtas, alias neutras.
Ex omnibus homini lucrum, ex singulis aliquis usus. Ridendi ergo
sunt illi, qui, præter fas & rem, remedij ac medicamentis uti libe-
rum esse negant. Qvorum Parænæses Salomonis & Syracide, si
hæc nobis tollatur libertas? Sed inquies: Deus est, qui nos sanat;
Ergo totum illi committendum negotium. Resp. Benè mones: nee
alia mihi mens est. Interim scias, causam principalem non exclu-
dere minus principales, nec causam primam coëfficientiam negare
secundis. Neq; enim semper immediate operatur Deus, sed quan-
doq;, pro liberrimâ suâ voluntate, mediis naturalibus utitur. Duo
tamen heic animadversione digna sunt, qvorum unum ad Medicum,
alterum ad eum, qvi Medicâ ope indiget, pertinet. Qvod
prius attinet; id ager imprimis Medicus, ut de valetudine illius, cu-
jus curam suscepit, serio sit sollicitus, alioquin facile animam suam
perdet. Enimvero fit non raro, ut, contendentibus de naturâ
morbî medicis, æger interea pereat. Hinc est, qvðd homicidæ audi-
ant medici. Sed hæc de ineptis, & fallò titulum hunc sibi emendi-
cantibus, accipienda velim, non de ijs, qui de artis suæ principijs
certi sunt. Quod posterius spectat, tenetur omnino is, qui plenâ
voluntate sanitatem amat, in Medici præceptis naturalibusq; reme-
dijs totus acquiescere, ita tamen, ut Deo, qui optimus medicus est,
maxime confidat. Quod si fiat, audeo pollicerti, & huic voti sui
complementum, & illi laboris impensi felicem successum. Et tan-
tum nunc quidem.

Obj.
Resp.

Auctor vitæ impertiat piis omnibus vitam longam, felicem & honestam!

Votum.

Tu vero, Lector æqui amans & recti, nostra hæc dum legis, ne
obliviscare Tui. Si quid humani heic passi sumui, humano modo id-
ipsum agnosce, castiga item. In infido vado subito errare contingit,
præsertim obscuro jam nubibus cælo. Cogita, non Deos, sed homines
nose esse, atq; adeò nec impeccabiles. Si, quod voluimus, asequuti su-
mus, id probare Tuum erit; Si non, Tua id supplebit humanitas.
Cateros non moramur, quibus thesaurus iste in lingua & calamo fitus
est, malè loqui & scribere de melioribus. Boni ac cordati semper
ita sentiunt, fallacem esse Criticam, & ignoscendum esse,
si labantur fortè quidam in difficulti via.

APPENDIX

Selectiorum Philosophorum Axiomatum.

Metaphysic
cum.

Negatio suppositalitatis sicut non tollit ipsam essentiam,
ita nec statim infert imperfectionem.

Physicū.

Quemadmodum animantium plantarumq; corpora suam
habent juventutem, suam senectutem; sic interioris telluris
partes, nunc decrescent, nunc accrescent.

Pneumatic
cum.

Quod potest corpus, idem & potest spiritus, quippe qui hoc
longè nobilior est atq; perfectior.

Arithmeti
cum.

Falsò dicitur Unitatem esse individuam.

Geometris
cum.

Angulus rectus est magister Geometriæ.

Opticum.

Visibile simplex videtur quandoq; geminatum.

Musicum.

Musica harmonica prior est organicā.

Astronomis
cum.

Luna non omnem, qvâ splendet, à sole mutuatur lucem.

Geographis
cum.

Globi Terreni magnitudo, utut sit vastissima, mensurabi-
lis tamen est.

Architectos
nicum.

Ratio ædificandi, qvæ ex S. Scripturâ haberi potest, nec
sola, nec semper, nec ubiq; est imitabilis.

Ethicum.

Certissimus juris naturalis character est immutabilitas.

Politicum.

Leges Politicæ & obligant, & non obligant conscientiam.

OEconomici
cum.

Conjugium feliciter initurus, sit *Fabiis* potius *Cunctator*, qvam
Papyrius Cursor, aut *modas anus Achilleus*: qviā utcunq; Tu sis
mea, & Ego sum Tuus, sit brevis *Cantiuncula*, longum tamen
habere solet *Epiphonema*.

TANTUM.

Εὐλογία ιερών τῷ ἀπὸ ζωῆς Θεῷ!

Eximia ac indubitate sp̄ei JUVENIS,

Dn. JOHANNI ERLANDI COLLIANDRO,

Pro summo in Philosophiâ gradu publicè disputanti;

T Erminus est vita Mors, ultima linea rerum;

Ast mortis rigidæ, Vita parata piis.

Ad quem cum scandis per Colles nectare plenos,

Gloria perpetuò Terminet ausa Tibi!

L. Mq; P.

ANDREAS PETRAEUS

Acad. b. t. Rector.

Ad Eruditissimum Respondentem

pro Gradu:

Dn. JOHANNEM ERLANDI COLLIANDRUM,

Phil. Candidatum meritissimum, amicum & com-
provincialem meum perdilectum!

F Ata manent omnes, etiam cogentibus illis
Accrescunt, tristi deficiuntq; vice:

Hanc vitare potest hominū sapientia fatum,

Nam sunt cuncta Deo subdita, cuncta necis:

Carpimur, ut stipula rapido absuntur ab igne;

Nec nisi vivendo continuo morimur;

Nos quoq; cum Lachesis nostros evolveris annos

Ad loca fatalia transferet ille dies.

Hic infallibilis quamvis certusq; propinq;vet,

Non tamen, ut monstras, Stöicus esse potest.

ENEVÄLD. SVEN. Q.G.A.

S. S. Th. D. Prof.

Præstantissime Dn. COLLIANDER,

Amice perdilecte.

T U paucos annos apud nos vixisti, & tamen præstitisti, qvæ
per plures vix solent alij asseqvi: Gratulor ergo Tibi felic-
es tuos progressus, imo, Tui causa gratulor Academie nostræ,
qvæ civem invenit Clapmarij nobili triennio beatum: Vale!

L. Mq; scrips.

PETRUS BÅNG D. & Prof.

VIRO: JUVENI compositis moribus & liberalibus
studijs insigniter exculto,

Dn. JOHANNI COLLANDRO WEXIONENSIS,
Regio in hoc Lycæo Alumno, honorum publicâ authoritate studijs
Philosophicis decretorum Candidato Meritissimo, & pro iisdem in palestram
Disput, descendanti; amico sincere dilecto gratulari L. Mq; volui:

Dum sua per totum dispergit lumina Olympum,
Phæbus & alma fœror, candida Luna, Venus,
Et quæ sunt amplio midantia sidera cœlo:
Exultant tepido pectora nostra sinu.

Sic quoq; cum juvenes, qui Phæbi castra seqvuntur,
Promeriti studijs, præmia digna ferunt,
Exhilarant virtute suos, decorantq; parentes,
Conjunctosq; sibi sanguine, amicitia.

Et velut exultans, dum toto nubila cœlo
Aufugiant, Phæbus lumina grata novat,
Sic ubi barbaries animis & feda voluptas

Pulsa fait: recreat pectora nostra novâ
Letitia Sophie & virtutis candida imago:

Quas comites vite, svavis amice, paras,
Hæc tibi Phæbeam connectunt jure corollam,

Quam capiti imponet noster Apollo tuo.
Illa erit in terris obses virtutis & artis:

Pictam flore dabit candidiore polus.

Licet extemporali curâ,

MARTINUS MILTOPÆUS. El. Prof. Pub.

VIRO: JUVENI Eximie eruditioñis spectatag; virtutis,
Dn. JOHANNI COLLANDRO Smol. Fac. Phil. Candidato
meritissimo, pro summis magisterij Philosophici honoribus publicè disputatuõ:

Igneus ardor erat, quo Te charissime JANES
Vidimus Aoniū semper adesse sacris,
Accipe nunc igitur victoria signa, triumphos
Latuit agens, Musæ qveis decorare solent,
Cernis qvam longo procedunt ordine nymphæ
Pieridum, ut capiti laurea serta parent.

Serta

Serua, quibus posthac lucebis clarus in hortis
Castalidum, atq; inter Palladios juvenes.
His ego nunc ausis coelesti à Numine supplex
Crede Decus Charitum prospera quæq; precor!

Insignes in amplissimo studio Philosophico
progressus ex animo gratulabar

JACOB. FLACHSENIUS

Fac. Phil. b. t. Dec.

In Juvenem Eruditionis & Integritatis decore pereximum,
Dn. JOHANNEM. E. COLLIANDRUM Wexionensem,
Philosophicæ Candidatum pro Magisteriis privilegiis pereruditè disceptantem,

Epitaphium.

Quod multi exemplis debent, tu niteris ipse.

Esse Tibi, Vita Regula nempe pia.

Gnavos conatus sbe fulcis, spemq; brabecis;

Namq; ita pergentes præmia ferre solent.

Indefferus agis, Domino confidu anhelus;

Ende Tibi laudem, remq; deusq;, petens.

Ergo, age, sic pergas, ut tessera nominis olim

Usurpata monet, dux Tibi fida vie!

ENSTA; hinc EXPECTA claram certando CORONAM,

Inq; polo, inq; solo! cetera sponte feres.

A.M.B.

Tis οὐκέτης Αἴγυνας;

Kai δέ ημέραν πονήσεις

Ἐλεύθεροις ἐν ἀθλοῖς;

Kai προσδοκῶν Βερεβῖον

Βιοῦσσον, ἐπὶ τὸ σύκον

Στέφανον μὲν ἀντιλήψῃ

Ἐ πανταχοῦ φανόντα;

Διχ τέπο, ΚΟΛΛΙΑΝΔΡΕ

Φιλομόσε, ἀξιωματ

Νέα φέρεις διδακτῶ,

Πάλιν ἀδρὸν ἀντὶ πάλης

Δαβόντ@ ἐντα μισθὸν,

Ἐν ψευστοῖς ποδήστοις.

Φιλοπήσιον δὲ γέπο

Προσευχομαί γε δῶρον

Σοί, φίλαπτον φιλήσας!

Amicitia ergo L. Mq; scripsit.
P.RÆSES.

Jusigne ingenium non desino tollere laude,

Quando Te aspicio præclaram extendere famam:

Ceu nec desisti nunc rerum inquirere causas,

Nature

Naturæ latebras scrutando perstudiose,
Nunc Tibi ridentes videas Heliconidis agros,
Pegasidum ad fontes qui semper floribus undant,
Aßiduuſ pergas optatam attingere metam,
Castalidum aſcendens per culmina lata Sororum!
Sic Muſis gratus, patriæ fueris decus ingens.

JOHANNES Gyllentroth.

Terminus an vita? & qui? sit præfixus ab illo,
Omnia qui portat cunctipotente manu,
Chara Deum Soboles, mi dulcis amice JOHANNES,
Conſcendens cathedram, diſſeris egregie,
Enumeras cauſas, queis pellitur aspera lethi
Vis, rapiens juuenes & sine lege ſenes:
Vitaq; quam ſit longa piis ſimul atq; beata,
Dum ſcelere & euris libera ducta fuit.
Plurima pars hominum ſed conqueritur sine cauſa,
Inculans multum ferrea fata ſimul:
Hinc quod noſtra fugit ſubito pede vita ſub umbras,
Atq; ætas hominum perbrevis eſſe ſolet.
Facta viros nam poſt obitumq; & funera ſervant,
Triftia poſt multis vivere fata licet:
Hec tu perpendens, multum dilecte JOHANNES,
Ti longam vitam ledulus arte paras,
Phabebis ſtudii, reatiq; extenderem factis
Tu pergiſ famam in tempora ſera tuam.
INSTA ſic ſemper, ſic EXPECTATO CORONAM
Immarcessibilem, quæ ſine fine manet.
Sic vover ille, Tui qui flagrat amore, fideq;
Theſea ſemper qui Tibi junctus erit.

GABR. LAUR. TAMMELINUS
Scb. Aboëns. Rektor.

Aἰεν ἐρευνῆσαι μεσοίων δόγματι πᾶς.
Πολλῆς μὲν θυμῆς ἔστι, Βαρύς τε πόνος.
Τένεται ἐνθα δόμοιο δή ἐννυχα αὐθε ἐγέρων.
Κύει ΙΩΑΝΝΗ, πεάγματι ὄμοια περᾶσ.
Αὐτίκα σὸι θημὴ ἀρετὴ θλεταῖδις ἀεισην.
Χαρέτω ὁ φρεσ πατεῖσ, χαίρετ επειτα γονεῖς!
Χάιρομεν ἐπειδη σύμπαντες σὺ πατεῖωται.
Φῶς ζτως ήμιν λαμπτὸν ἀπατ γίνε!

PETERUS Zahns Smolandus.